

ELŐFIZETÉSI ÁRAR:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben háshoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
szombat utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáca-utca 2.

A szerkesztőség kérésre visszafizetés
vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, november 30.

Szövetkezeti mozgalmak.

A gyöngébbnek a nagy erővel szemben az egyesülés, a szövetkezés az, a mi indokoltá teszi az együttes védekezést úgy az ipari, mint a gazdasági téren. Nézzük először a kis iparost. A czéhrendszer megszüntével a szabadverseny leple alatt fű módjára szaporodtak a kis iparost kiszorító kézműipari vállalatok, amelyek a tőke hatalmánál fogva a megélhetését azelőtt boldoguló kisiparosnak kétségessé tették, dacára a mindenütt serényen működő ipartestületek odaadó munkásságának a kisiparos létfenntartását még sem tudják biztosítani. Egymagában senki sem tudott magán segíteni, a mai napig sem tud. A nagy ipari vállalatoknak teljesen ki van szolgáltatva.

A nagy tőke a nyers anyagot olcsóbban, könnyebben lévén képes beszerezni, igen természetes az abból készített árut is olcsóbban adhatja. E körülmény a kisipart a versenynél elbuktatja. Másodsorban a kereskedő közvetítése is a nyers anyag magasabb árát zudítja a kisiparos nyakába, mely helyzetében a szegény kisiparos élethalál harcra viv a közvetítés nagy kamatjával már a nyersáru beszerzésénél. Ez az oka, hogy a kisiparosnak kézmű árúját föltétlen magasabb áron kell a nagy iparral szemben adni, mert már a nyers anyag beszerzésénél a

reményelt haszon, a nagy vállalat és közvetítés csatornáján csurog el. Azért föltétlen szükséges vagyis életszükséglet, hogy a kisiparos versenyképes legyen — a szövetkezés.

A szövetkezés a kisipar egyedüli védőbástyája, melynek védelme alatt anyagot, jobb minőségűt, olcsóbban szerezhet be és nem olyat, mely a közvetítő kereskedelem által leggyakrabban magas uzsora kamattal jut kezébe.

Ha az anyag beszerzésénél egyedüli mód a szövetkezés, szükséges ez a kézműáru értékesítésénél is. Ne menjünk tovább csak a hadsereg ellátásánál, eddig csak a nagyiparos szerepelt, ki a nagyobb megrendelést a meghatározott időre és minőségben teljesíteni képes volt, a kisiparos pedig — egymagában legfeljebb a nagyipar szegődményeseként kapott munkát és a haszonból alamizsnát. De ezt sem minden esetben.

A szövetkezésnek erkölcsileg is meglesz a haszna, mert a kisiparost egymásra utalja és vezérfáklyául szolgál arra, hogy testületet, egy csoportot alkotva felveheti annak a nagyiparosnak a működésével a versenyt épen oly eredményekkel, mint a nagy vállalat. Ez tehát az egyedüli lehetőség, saját megmentésükre a kisiparosoknak.

A másik szövetkezés a gazdasági szocializmus ellen szükséges, hogy magyar gazdasági munkásnépünket megmentsük. A keresztény szocialisták megindították a

szocialisták ellen az akciót, mert belátták, hogy az ugynevezett szocialisták nem elégszenek meg a szocialis kérdések megoldásával, hanem hangzatos jelzőszavak alatt a mai társadalmi rend megbontására a társadalom ellen törekszenek. Nekik nem kell magán tulajdon, sem család, sem háza. Pogány erkölcsi alapokra akar új társadalmi rendszert alapítani. Ők a mai rendszert nem átalakítani, nem megjavítani, hanem lenekestől felforgatni, megbuktatni akarják.

A keresztény szocialisták pedig éppen ellenkezőleg, nyílt homlokkal állanak az előtérben, hirdelve, hogy a mai társadalom isteni és természeti törvények alapján fejlődött azzá, a mi. A szocialistákat tehát a szocialistáktól ég és föld választja el. A keresztény szocialisták programja a segítés elve, hogy a munkásnépen intézményekkel, törvényekkel segítsen. Amazoké pedig a hit élet pusztulásának romjain a lázítás, gyűlölködés szítása ember társai iránt, hazátlanságra, egyéni önzésre buzdítás. Önczélókból minden társadalmi kérdésnél veszekedést, tüntetést, sztrájkot rendeznek. Eme társadalmi fekélytől kell a népet távol tartani az igaz népbárátnak, ez a kötelessége szövetkezni ez ellen, a magas paloták lakóitól a kunyhók lakosáig lehetőleg mindenkit bevonni eme szövetségbe. Állandóan minden alkalmat megragadni a munkás népfelvilágosítására, mely miként tapasztalhattuk is a közelmúltban, szegénységénél

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Amerikába kivándorló honfi társaink.

A Kath. Szabad Liceum estélyén elmondta:

Vay Péter gróf.

(Vége.)

Hiába volt minden magyarázat. Következő percben kijön egy szenátor és amint észreveszi a megállított urat, mélyen meghajolva fog vele kezét. Mikor a teremőrök meghallották, hogy százszoros milliomos Mackay, oly mélyen meghajoltak, mint Európában senki dereka nem volna képes meggömbölni.

Az amerikai társadalom egészen más színvonalon áll, mint a mienk.

Nagyon fényes, de akik benne élnek szívesen cserélnének velünk. Az élet feltételei egészen mások mint nálunk. Ne feledjük el, hogy Amerikába azért mentek ki az emberek, hogy megkeressék a mindennapi kenyeret. A tárgyi szükségletek pótlására kellett kivándo-

rolni. Vágya volt az illetőnek minél többet keresni, ezért a száz után, billiót a millió után és mikor már nagyon jó ebédek megkeresett, tovább küzdött, azt híven hogy százszoros ebédek kell keresni. Az a vágy, hogy ha királyok vannak zsebünkben, akkor forintok után vágyunk végig kíséri az embert az egész életén s akkor sem szűnik meg, mikor már milliók vannak bankunkban. És mégis keresnek, harácsolnak tovább. És miért? A leggazdagabb emberek ismerik be életük végén, hogy mennyire hamis eszményekért áldozták fel fiatalágukat egészségüket. Megbocsájtható ez, míg az első szükségletek tartanak. Amerikában azonban végig kíséri ez az embert egész életén, s oda vezet, amit az öngyilkosságok statisztikája mutat, hogy a gazdagok közt van legtöbb olyan ember, aki az életét nem tudja mire használni. Ezek az emberek, akik már gazdagok, amikor már az aranyat nem kohókban készítik, hanem ezer dollárokban számlálják, ezek bámulatos téteményességet fejtenek ki az arany összehalmozásában. Agyuk minden fokozott működése

arra irányul, hogy dollárt dollár mellé halmozzon, és hogy a világ pénzpiacát bankházakból kormányozzák.

Meglepett az a rendkívül fokozott képessége a pénz szervének és ezzel ellentétben pénzük rendkívül naiv elköltése. Látni mind egy gyermekmese jut eszembe, mely azt verseli, hogy a legnagyobb kincseket a legszebb királyi koronákat törpék őrzik tulajdonokként. S mit csinálnak e drága kincsekkel a törpék, és ők őrzik, mint a szérüs-kertben a kutya szénát.

Elmentem New-Yorkba, hogy lássam hogyan költik el pénzüket az amerikaiak. És ezek az emberek, akik legtöbbet dolgoznak, mert Amerikában a kinek a legtöbb pénze van az dolgozik legtöbbet — ezek az emberek az üdülést úgy fogják fel, mint egy fáradságot. Szombattól hétfőig a nyaralóban dolgoznak mulatság czime alatt. Reggel korán elmegy az amerikai lovagolni aztán tennist játszik, utána csolnakázik, hamarosan eszik valamint, étkezés után kikocsikázik játszik polót, elmegy egy klubba

CZILLÉR IMRE nagyáruháza

Nagyvárad, Fő-utca.

Fiók-üzlet: Szt. László-tér.

A KARÁCSONYI ÜNNEPEK

alkalmából a következő ajándéknak igen alkalmas tárgyak kerülnek eladásra: **szőnyegek, függönyök, vásznak, fehérneműk zseb-kendők, selyemkendők, divat-kelmék selymek, velezek. Gyönyörű KÉZIMUNKÁK, selyem és szövet-blousok jouponok, kötények, keztük, harisnyák, színházi-sálók és fejkötők, pipere-cikkék. — FÉRFI DIVAT OSZTÁLYOMBAN legjobb kalapok, ingek, gallérok, kézelők, nyakkendő-ujdonságok. divat-mellények, jáger alsó-ruhák, keztük, harisnyák, pipere- és sport-cikkék, acél- és bőr-áruk.**

fogva a hiu csábító szavakra könnyen hajlik.

Hová tovább mindig súlyosabb feladat merül fel, mert most magyar népünket nem csak az uzsora karmaiból, de a szocialisták féktelen izgatásaitól is meg kell menteni.

Ha ez sikerül, a legtündöklőbb tény lesz a magyar faj és hazaszeretet gyakorlásában.

Kacsvinszky Andor.

Kossuth az általános választói jogról.

Kossuth Ferencz az általános választói jogról imígyen nyilatkozik:

Magyarországon feltorgatják az állam rendjét, tönkreteszik az alkotmányt, kockáztatják a dinasztikus érzelmet, az anarchiával szövetkeznek a társadalmi rend ellen egyetlenség célért, azért, hogy a hadsereg németiségével szemben ennek magyar kiegészítő részében a magyarság ne érvényesülhessen és hogy e cél elérések, az általános titkos szavazati jog jelszavát tolják előtérbe; Ausztriában pedig ugyanezzel a jelszóval a németiség háttérbe szorítását idézik elő.

Értse meg ezt józanul gondolkodó ember!

De bármiképpen legyen is ez, bármilyen mélyes eszmézavart és tökéletes képtelenséget árul is el ez a tény a helyzet felismerésében, mégis előttünk áll az a minden más tekintet domináló jelenség, hogy az uralkodó jogot ajánl a népnek; a népképviselőt ellen álló parlament tehát nem állhat ellent annak, hogy a nép megkapja az uralkodó által felajánlott jogot.

Azonban feltétlenül szükséges az, hogy ne jogtalanságból szülessék meg a népjog és hogy ne az alkotmányértékek egész láncolatának legyen eredménye, hanem rendes törvényhozási alkotással jussanak a nép széles rétegei a király által felajánlott politikai joghoz.

Ha tehát a király valóban akarja az általános titkos választói jogot, távolítsa el azt a kormányt, mely az országgyűlés működését és törvényhozási képességét megakadályozza és amely minden tétellel csak szélesíti az irt, mely a nemzet és királya közt támadt és min-

den cselekedetével ugyanis megnehezíti a válság békés megoldásának lehetőségét.

Emlékeztetem azokat, akik esetleg elfelejtették, hogy a nagy függetlenségi párt annak idején egy hosszú obstrukciót szüntetett meg cserében azért a kötelezettségért, amelyet a Tisza-kormány elvállalt, hogy a választási törvényt reformálja, úgy hogy a választói jog széles körben kiterjesztessék, a választókerületek igazságosabban osztsassanak be és a községenkénti szavazás behozassék stb.

A megkötött béke alatt azonban a Tisza-kormány nem tett eleget elvállalt köteletségének és nem nyújtott be a képviselőháznak semmi javaslatot a választási jog reformjára vonatkozólag, hanem jobbnak látta kiugrani az ugrai levéllel s a parlamenti jogrend erőszakos eltiprásának lépni.

Szükségemnek vélem a közvéleményt emlékeztetni e tényekre azért, hogy azt a következtetést vonjam le, hogy a koalíciós pártok ténykedésével nemcsak nem ellentétes a választási reform eszméje, mely annyi honpolgárnak adna jogot, sőt még többnek is, mint a mennyit most joggal kecsegtet Kristóffy, hanem ellenkezőleg, a nagy függetlenségi párt első sorban, úgy mint prekursor s vele együtt a vetkezett pártok később e nagy kérdés megoldását sürgették, még pedig olyankor, mikor e megoldás minden rázkódítás nélkül lett volna keresztül vihető és nem maga után azokat a konfliktusokat, melyek most Magyarországot is, Ausztriát is alapjukban fogják megválni.

Még most is módjában állna a királynak az, hogy Magyarországon békés megoldást teremthessen és ha meggyőződött afelől, amit Perathoner bózeni polgármesternek mondott, hogy az általános választói jog behozatala föltétlenül szükséges és hogy ezt a mozgalmat most már semmi sem tarthatja föl: akkor tegye lehetővé azt, hogy amit ő mint király föltétlenül szükségesnek tart, azt egy rendes, alkotmányos, a parlamenti többség támogatására számítható kormány valósítsa meg.

A politikai válság.

Kossuth Ferencz mai nyilatkozatának gyakorlati következtetését is levonja és a vezérőbizottságnak december hó 4-én tartandó ülésének előterjesztést fog tenni, hogy a vezérőbizottság nyilatkoztassa ki, hogy a benne lévő

pártoknak az általános választói jog dolgában teljesen szabad kezét ad.

Ez a határozat valószínűleg meg fogja adni a Fejérváry-kabinetnek a halálos döfést.

A feloszlítás.

Minden ellenkező híresztelés dacára igen sokat és behatóan foglalkoznak a Ház feloszlításának kérdésével. Hiteles információk szerint a kormánynak csakugyan nem szándéka, hogy a Házat december 19-én minden körülmények között feloszlassa. Az eddigi megállapodás körülbelül az, hogy a kormány megpróbálja a Házban a bemutatkozást és javaslatának előterjesztését.

Arra az esetre, ha a Ház a vádindítványt elő nem venné, a tárgyalások szabadon folynának. Mihelyt azonban a vádindítvány előkerül, királyi kézirat február elejéig újból elnapolják a Házat. Miután hire jár, hogy Justh Gyula, mint a Ház elnöke az elnapolást nem respektálná és megengedné a tárgyalások folytatását, ott lesz a kormányelnök zsebében a feloszlító kézirat is. Ha a Ház ezt sem respektálná, akkor karhatalommal kergetik szét.

Az a hír, hogy a kormány a feloszlítás után nem írná ki az új választásokat, hanem teljesen leplezetlenül abszolutisztikus módon kormányozza tovább parlament nélkül, nem felel meg a valóságnak. A választásokat márcziusra mindenestre kiírják, azzal a reménnyel, hogy akkor 80—100 tagu pártra tehetnek szert és ezzel a párttal tennének a Ház megalakulása után újabb kísérletet 67-es koalíció megteremtésére. Ha ez nem sikerül, jönne egy második, esetleg még egy harmadik választás is . . .

És ezután?

Arra nyilván Fejérváry és társai maguk sem tudnak válaszolni.

Lemondási hírek.

Mindenféle híreket terjesztenek egyes miniszterek lemondási terveiről. Még olyat is

és játszik más társas játékot, meghív annyi vendéget ebédre, amennyi befér a házába, hogy megmutassa mennyi embert tud ellátni, aztán elmegy másokat meglátogatni és éjfélkor fáradtan kimerülten fekszik le. Bizony sokkal jobban tette volna, hogy ha úgy élt volna, mint más szegényebb amerikai, ha tudatára ébred annak, hogy ő ember, — nem pedig gép.

Mert Amerikában a legtöbb ember csak gép. Folyton siet, folyton csak dolgozik, mindig a test van fokozott tevékenységben, de anélkül, hogy a kellő belső kárpótlást meghálálná.

Az élet ott egészen más színvonalra van állítva, mint minálunk. Az emberek tudták, hogy gyermekkorom óta ismerem az irigyelt osztályt, a vanderbilteket, gouldokat, a storokat stb. és ezt volt személyes benyomásaimból merített prédikációm New-Yorkban. Midőn ezt elmondtam azoknak a szegény embereknek a külvárosokban, ők maguk kezdték belátni, hogy azért, mert négy ló húzza a kocsijukat, még nem boldogok az emberek. És kivált abban a percben, a mikor ez a lázas élet szünetel, akkor súlyossá válik a lélek helyzete. Az emberek nem mernek magukba szállani. Az élet nem volt számukra más, mint gyár, mely arra szolgál, hogy dollárokat harácsoljanak össze.

És lássák, hölgyeim és uraim — ha a magyar kivándorló ezt jobban tudná, nem lehetne őt olyan könnyen elcsábítani hazájából.

Gyakorlatilag kellene mindezt velük megismertetni, hogy maradjanak az édes hazai családai itteni erkölcsök, a nemzeti viszonyok közt, ápoljuk ezeket, hirdessük és mondjuk meg az embereknek, hogy ne menjenek ki Amerikába gazdagságot keresni, ott van ez a ti szívetekben. Ott többet találtok, mint Amerikában.

Ez a mi kötelességünk, ez volna a leghálásabb feladat, megmutatni nekik, mily sokat vesztenek és mily keveset kapnak.

Végezetül a magyar hitközségekről akarok pár szót szólni.

Felkerestem közülök a legtöbbet. Ami magyarjainkat illeti, rendesen gyári munkások ők, négy-öt-hat dollárt kereső emberek.

Távolabbi vidékeken a viszonyok nagyon szomorúak. Még nincsennek letelepedve, egyedül állának és minden tekintetben szomorú helyzetben élnek. New-Yorkban azok, akik hitközségnek tagjai, meglehetősen élnek már, kivált a gyermekek, akik angolul beszélnek és szabad terük van arra, hogy alkalmazást nyerjenek.

Legnagyobb magyartelep Clevelandban van, továbbá Chicago, Trendon, Bridgeport. Kanadában még nincs manapság egyetlen magyar pap sem. Az első magyar missiót én tartottam és ha Isten akarja, folytatom is, meglátogatom azokat a vidékeket, ahol még nem jártam.

Nyugat-Kanadában még szórványosan élnek az emberek, mert minden ember kap

százhusz hold elsőosztályú földet, de az élet föltötte nehéz, mert az illetőnek magának kell megmunkálni a földjét, hiszen a napszámosnak tizenkét koronát kellene fizetni. Másrészt azonban szűz talaja könnyen terem s a tulajdonosnak legfőbb gondja, hogy gépeket vásároljon.

Ezek az emberek egészséges feltételek között élnek, családostól vannak letelepedve s a nagyobb társaságban ők is össze tartanak. Én a Mátyás telepen nyitottam meg egy templomot, melyet az ottani magyarság építettett saját megtakarított filléreiből. Mikor hallották, hogy hozzájuk is el fogok látogatni, több száz magyar munkás összeállt s egy mezei templomot építettek. Éppen husvét másodnapja volt, amikor még Winnipegben tartózkodtam s a winnipeg-i érsek felkérésére prédikáltam. Prédikáltam pedig magyaroknak, olaszoknak, németeknek, angoloknak, végül pedig a francziáknak. Ilyen munkás nap után keltem utra és igyekeztem a Mátyás telepre. Eszterháza, Kaposvárnevű telepeket érintettem, egyiken Göncy uram vitt ki az állomásra négyes fogatán.

Mátyás telepre eljöttek az emberek 30—40 kilométernyiről. Különösen olyan meglepedést kelt, hogy nem sajnálja a fáradságot. Boldog voltam s még boldogabb leszek, ha példámat követve, mások is vállalkoznak papjaink közül erre az utra.

Legfontosabb dolog volna a kivándorló hajókon szervezni a lelkipásztorkodást. Ma már

hallottunk, hogy *Fejérváry* lemond és *Vörös* vagy *Kristóffy* ülnek a helyére. Nem valószínű és még ha igaz volna, akkor sem jelentene semmi változást.

Pestvármegye.

A pesti vármegyei házában ma már teljes volt a csend. A tisztviselők várakoznak arra, ami történik, de egyelőre végzik pontosan a dolgukat. Römer »főjegyző« mindenáron adminisztrálni akar s mivel a tisztviselők nem állnak vele szóba, a főpostától áthozott aktákat maga szignáltatja s a hivatalos órák befejezése után maga járja be az írószobákat, hogy elhozza az ott heverő elintézett aktákat. A legtöbb járás ma már gróf *Vigyázó* Ferencz alispán nevére küldte az aktáit. A vármegye urai most ezen is segítettek. Azzal az indoklással, hogy a belügyminiszter megsemmisítette a közgyűlés helyettes alispán választását, szépen felbontogatták ma az idegen címre érkező leveleket.

A vármegyei háza egyébként ma is rendőri felügyelet alatt állott. A *detektivekből* azonban egész csomó jut gróf *Vigyázó* Ferencz Károlykört 1. szám alatt lévő háza elé is, ahol aggodalmas figyelemmel lesik, mikor mozdul ki a fiatal alispánhelyettes, akinek minden léptétyomát lesik.

A megválasztott alispánt eltávolították.

Gróf *Vigyázó* megválasztott pestmegyei alispán tegnap megjelent a vármegyei házában s a tisztviselők fogadni készültek. Mielőtt megkezdődhetett volna a fogadás, megjelent Gersich rendőrfelügyelő a teremben, melyik *Vigyázó* jelentkezett, mire Gersich felszólította, mily minőségben van itt.

— Mint a közgyűlés törvényesen megválasztott alispánja.

— Akkor utasításom van, hogy felszólítam méltóságodat, hogy hagyja el a vármegyei házát.

— És ha nem engedelmességek?

nincs olyan kis község, a melynek 400—500 lakosa van, ne volna plebánosa. A kivándorló hajón 2440—2500 ember van és senki sincs aki a lelki szolgálatot ellátná. Nem csak ide kellene lelkészeket állítani, hanem a kikötőkbe is.

Hogy mennyire hálásak ezek az emberek, arra nézve elég lesz egyetlen példa. Mikor a hajóra érkeztem, sokan kellemtelen arckifejezéssel fogadtak. »Minek ide a pap, mondották, az csak szerencsétlenséget hoz reánk.« Volt a hajón magyar szakács, magyar doktor, a kiket fölötté szükségesnek találtak. Hanem aztán mikor a hajó elkezdett táncolni, főzhette a magyar szakács a legjobb ételeket, a sáppadozókat a legkitünőbb magyar doktor sem gyógyította meg s mikor a hajó féloldalára fordult s azt hitték, hogy már süllyedni kezd, akkor mind azt sóhajtották: »Küldjék el a tisztelendő urat.«

Es nem volt aztán nap, hogy ne jöttek volna el misére és olyan áhitattal hallgattak, mikor a predikációt tartottam, amely áhitatot fényes templomokban ritkán tapasztaltam.

Fő dolog az, hogy meghalljuk az Isten szavát és álljuk meg helyünket ott, ahova bennünket ő állított. Ha missionáriusok vagyunk egy kivándorló hajón, vagy Afrikában, álljuk meg egyformán. Ne arról álmodjunk, hogy talán más illetett volna meg bennünket. Fogadjuk el azt, amit kapunk, legyünk minden helyzetben embertársaink hasznára és dolgozzunk Isten dicsőségére.

Tisztán a gondviselés kegyének köszönhe-

— Kénytelen leszek karhatalmat használni.

Vigyázó erre felvette kabátját és a tisztviselőknek mondván:

— Uraim az erőszaknak kénytelen vagyok engedni — s eltávozott a megyeházáról.

NAPRÓL-NAPRA.

Hol az ügyész?

Jakabék tombolnak. Azt sem tudják, hová legyenek, mit tegyenek örömeikben. Szinte elfelejtették, fiuk-e, lányok-e. Ami csöpp kis eszük volt, azt is elvitte utolsó szálig az a bizonyos, állítólagos nyilatkozat, amely *Perathoner* tiroli német néppárti képviselő előtt történt az általános választói jog dolgában — *hir szerint*. A téglaszinűek most ujjonganak és öröngenek. Kiüött rajtuk a mérges illúziók sokat, emlegetett *részegsége*.

Kinder und Narren sagen die Wahrheit. Mondja a német példaszó. A magyar közfölfogás azt tartja, hogy a részegembernek egyetlen valamennyire mégis csak megbocsátható tulajdonsága van. Az, hogy nem tudja *palástalni*, amit érez, amit gondol, hanem föltárja bensejét, egyéniségét, lelkét, ha fehér, ha fekete — ha vörös, ha jó, ha rossz. Ugy, ahogy van. A részegség *megoldja* a nyelvet s lerántja a titkos redőket és bevilágít a szívbe. Ezért könnyű kiismerni az olyan embert, akinek megárt a sok jó. Aki berug tőle. A bortól, daltól, örömtől, szerelemtől. Von Wein Weib und Gesang.

A vörösek úgy a magyar, mint a német szentencia szerint megmutatják, hogyan gondolkodnak, hogyan érznek igazán. Benne vannak lehetetlen elveik megvalósulásának örületében és részegségében. És hogy viselkednek? A lehető legnagyobb *hálátlanságot* tanusítják. Nem kell-e megkorbácsolni azt, aki tiszteletlen az iránt a kéz iránt, amelyet meg kellene csókolnia?

tem, hogy személyes munkám folytán alkalmam volt meggyőződni arról, hogy mennyire szükséges ez.

Németországban, Amerikában, Angliában visszhangra talált munkám. A *Winget Charitas* társulat nem régen elhatározta, hogy az első két oltárt, amelyeket kivándorló hajókra szánt az én missiom emlékeztérére fiúmei hajóknak, a Pannoniának fogja ajándékozni, melynek személyzete olyan sokban megkönnyítette lelkései teendőimre a fedélzeten.

Természetes, hogy mindenki jobban szeretne otthon maradni, kivált ha éltes édes anyja van otthon, de a lelkésznek magasabb hivatásai vannak, nem szabad visszahátrálni és áldozatokat nézni. Ha nehéz szívvel is távoztam, annál nagyobb örömmel tértem vissza, mert láttam, hogy utam némi eredménnyel járt és a lelkek üdvéért szolgált.

Isten ezt mérte ki tevékenységi közörmű, ennek igyekszek megfelelni és ha nehéz is a feladat, de megelégedést bőven merithetünk működésünk gyümölcseiből, látva annak eredményeit.

Nagy és nehéz feladat vár ránk magyar papokra, ha a vándor hiveink szolgálatára számunk magunkat. De azért meg kell tennünk kikötőkben hajókon és idegen földön, 3-as tér nyílik meg — nehézségek pedig számtalanok. De nem szabad tétovázni, bátran kell a munkát felkarolnunk örömmel végeznünk itthon, a tengeren, vagy távol hűveink lelki üdvére — Isten dicsőségére.

Ha úgy van, ahogy a lapok írják, akkor a *korona* esetleg az általános választói jog mellett foglal állást. Jól jegyezzük meg — nem a vörösek mellett, nem a téglaszinű lobogó mellett, nem a Jakabok mellett, nem Bokányi és Kardos-Izrael mellett: hanem egy alapján véve igen szép elv, egy magában nézve igen szubtilis, tiszteletreméltó teória mellett, amelyet azonban éppen a hazátlan, izgató, népámitó, dologkerülő herék, a nyomor vámszedői akarnak kihasználni.

Miután tehát ez a magas állásfoglalás, ha akarata ellenére is, megbecsülhetetlen szolgálót tesz a szociáldemokrácia ügyének, minden egészséges gondolkodású ember, ha szomorodott szívvél is, de legalább hálát várna a veritékcepppek üzereitől. Ehelyett mi történik? A vörös *vezérség* a legtrivolabb, legszemérmelenőbb élczelődést, gunyt, tréfát engedi meg magának az apostoli koronás *király* fölkennt; szent és sérthetetlen személyével szemben, és kinevezi *Habsburgi* Jakabnak. Nohát, ez a legtrutabb, legczudarább hálátlanság. És éppen ez a hálátlanság jellemző. *Dixeris ingratum, dixeris omne malum*. A szociáldemokrácia, amikor önkénytelenül őszinte, akkor is a legdurvább hálátlansággal fizet.

Találó fotográfia. És mindenestre jellemző, hogy ugyanezt a hálátlanságot és ugyanezt az obszczen üzelmet a *haladópart* hivatalos *újságában* is megtaláljuk. Így kell és így lehet saját ténykedéseiből, írásaiból, állásfoglalásából megismerni, ujjabb és ujjabb oldaláról a maga elrettentő formájában a szociáldemokráciát. *Gyümölcseiről ismeritek meg a fát!*

Most pedig azt kérdezzük az éjjeli és napali ügyészekről, akik permanenciában rémitgetnek manap minden szókimondó ellenzéki újságot — ugyan *hol vannak!* Az *egyházpolitika* idején volt szerencsénk hozzájuk. A nemzeti küzdelem napjaiban is van. Miért nem foglalják le hát és miért nem kobozzák el a *Népszavát* és az *Uj Magyarországot*? Bőven rászolgáltak. (h.)

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

December 17. Városatyaválasztás.

December 3., 5., 10., 12., 17 és 19. Előadás a Katolikus Legényegyletben.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket: *hogy úgy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek*, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **Hat perczig tartott közgyűlés.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tegnap délután rendkívüli közgyűlést tartott amelyen a jövő évi virilisek névjegyzékével és a megüresedett választott törvényhatósági bizottsági tagok helyének betöltésével foglalkoztak. A rendkívüli közgyűlésen *Bordé* Ferencz főjegyző elnökölt. Jelenvoltak:

Bozóky Béla, dr. Hoványi Géza, Nozák Rezső, Stark Gyula, dr. Adorján Emil, dr. Altmann Jakab, Czegléd Sándor, Czegléd Jeremiás, Cser János, dr. Radó Ignác, Schvartz Izidor, Feldmann Izidor, Löwenstein Zsigmond, Reismann Mór, dr. Kurländer Ede, Munk Jakab, Plesz Áron, ifj. Rimanóczy Kálmán, dr. Istvánffy István, Juricskay Barnabás, dr. Cseresznyés Albert, Gerő Ármán, Komlóssy József, Darvassy Lajos, Dus László, Tóth Márton, Sztarill

János, Szántó Lajos, Kőszeghy József, Markovits Sámuel.

A közgyűlés megnyitása után dr. Istvánffy István I. aljegyző felolvasta az 1906. évre az igazgató választmány által végérvényesen összeállított legtöbb adót fizetők névjegyzékét, amelyet előző számunkban már közöltünk. A névjegyzéket tudomásul vették. Ezután bejelentette elnök, hogy Várad-Olasziban a *Ritók* Zsigmond és dr. Nagy Géza halálával két tagsági hely, Váralján *Weisz Mór* és *Domokos Károly* halálával szintén két tagsági hely üresedett meg a választott törvényhatósági bizottsági tagok névsorában. A megüresedett helyeket még ez év folyamán választás által kell betölteni. A közgyűlés a választás határidejét *december hó 17-re tűzte ki* s választási elnökül Várad-Olasziba dr. *Hoványi Gézát*, Várad-Váraljára *Reismann Mórt* választották meg. A polgármester-helyettes megbízták, hogy választásra a szükséges intézkedéseket tegye meg. Ezzel véget ért a rendkívüli közgyűlés. — Dr. *Hoványi Géza* kissé megkészt a közgyűlésről s így a közgyűlés után bejelentette a polgármester-helyettesnek, hogy a választási elnökséget nem fogadja el, mert nem tartja összeegyeztethetőnek, hogy mint pártelnök valamely választást vezessen. Így a polgármester-helyettes fog kiküldeni helyettes elnököt az olasz választás vezetésére. Valószínűleg *Komlóssy József* gazd. tanácsnok fogja vezetni a választást Várad-Olasziban.

* **Vizsgálóbírói kirendelés.** Az igazságügyminiszter a nagyvárad kir. törvényszék területére vizsgálóbíróul *Debreczeni József* törvényszéki bírót rendelte ki.

* **Utcarendezési mizéria.** A Fő-utca rendezésével az utvonálnak a Múzeum-utcától a Pray György-utczáig terjedő déli oldalán levő mély árkok és alacsony utrészt a város feltöltette s gyalogjárót készített ezen utvonalon is. A feltöltésnél nem voltak tekintettel arra, hogy a püspökség és a káptalan tagjainak kertfala tönkre lesz téve, mert a töltéshez használt föld sulya bedönti a kőfalat, azonkívül az aránylag magas kőfalon most már könnyű szerrel bárki bejuthat a kertekbe, ami által a vagyonbiztonság teljesen illusoriussá vált. Annak idején, 1868-ban a város felhívására építtette a püspökség és káptalan nagy költséggel a kőfalat az utca rendezése céljából. A város most minden értesítés nélkül bejárót csináltatott a kertekbe. A l. szert. káptalan képviselőjében tegnap *Vinkler József* v. püspök, nagyrépost panasz beadványt intézett Nagyvárad városához, amelyben rámutat a fentebb elmondott körülményekre és sürgős intézkedést kér, hivatkozva arra, hogy a város ezen intézkedése a püspökség és a káptalan tagjainak magánjogi érdekeit sérti. Ugy ez, mint a közbiztonság érdeke követeli, hogy mielőbb rendezze a város ezt az elharmarkodott dolgot.

* **Nappali tanítás az ipariskolában.** Az ipariskola tanári testülete tegnap délután tartott értekezletén nagyfontosságú határozatot hozott. A valószínűség látszatával bír az, hogy a községi iskoláknál a jövő tanévben a csütörtöki szünnapot megszüntetik s helyébe a szerda és szombat délutáni szünetet hozzák be. Ez esetben szerdán és szombat délután a tantermek üresek lesznek. Az ipariskolai tantestület régen hangoztatja a nappali oktatás behozatalának szükségességét. Most pedig a városi tanács megkereste az ipariskola igazgatóságát, hogy a következő tanévben az ipariskolai tanításokat szerdán és szombat délutánra ossza be. Ez esetben az iparosok egyszer küldenék tanonczaikat iskolába és pedig vagy szerdán, vagy szombaton délután 2—6-ig. A másik határozat ennél is fontosabb. A tanártestület felkérte az igazgatóságot, hogy illetékes helyre terjesszen be olyan irányu javaslatot, mely a jelenlegi ismétlődő iskolának ipariskoláknak ipar-

iskolai előkészítő osztályokká való átalakítását célozza. Az ismétlődő iskolák növendékeinek 75 százaléka iparos pályára lép s így minden tekintetben üdvös az ismétlődő iskolának ipariskolai előkészítő osztályokká való átalakítása. Az ismétlődő iskolák a helyi viszonyoknak megfelelően, községekben gazdasági ismétlővé fejlesztették s így örömmel üdvözljük az eszmét, a mely kétségkívül megvalósul s ezzel az iparügyek fejlesztését előmozdítja. Annál inkább is kívánatos, mert a nagyobb városokban ez mindenütt így van. Mindkét határozat csak üdvös lehet s kivihető már csak azért is, mert jelentékeny megterhelést nem ró a városra.

* **Aszfaltot a hadapródiskoláig.** Körülbelül 700 lakója van a hadapródiskolának s még legalább ezer embernek van állandóan dolga az iskolában. Szülők, az intézettel szerződéses viszonyban álló kereskedők, iparosok, vendégek emelik azt a nagy forgalmat, mely a hadapródiskolából a város felé áramlik. És ezt a forgalmat vajmi gyakran merész ugrások, még gyakrabban latyakban való gázolások bonyolítják le. A hadapródiskola kapujától az épületig igen jó, száraz ut van; a Kert-utca végén, a fasorban is ott feketélik az aszfalt. Hanem míg az ember erről az aszfaltról a hadapródiskola kapujáig eljut, az egy sártergeren való átlibegést jelent, cipőleamaradással, ruhabesározással és egyéb hasonló jókkal egybekötve.

Az a nagy fontosság, amelylyel a hadapródiskola Nagyváradon bír, megérdemelne valamivel több figyelmet, vagy legalább több — aszfaltot. Néhány méterről van szó. Ennyi járda kellene, hogy a hadapródiskolát ne válassza el feneketlen sár a civilizált világtól. Fölvívjuk az ottani sáros állapotokra az illetékes körök figyelmét, reméljük, a felszólalás, mely egy elsőrendű kulturintézményünk érdekében történik, nem lesz hiábavaló.

* **Elmarad a thea-estély.** A városi árvaház női választmánya és a biharmegyei és nagyvárad kir. törvényszék által a Fekete-Sasban folyó évi december 3-ára tervezett thea-estély, közbejött akadályok miatt elmarad. A rendező bizottság oly kérelemmel hozza ezt a szives érdeklődők tudomására, hogy ezen tervezett thea-estély december hó 10-én vasárnap délután 5 órakor lesz megtartva Fekete Sas nagy termében, a mikor is mindenkit szívesen látnak.

* **A mérlegek és sulyok megvizsgálása.** A város területén használatban levő és adás-vételnél alkalmazott mértékek, mérlegek és sulyok tulajdonosait felhívom, hogy a birtokukban levő folyadék, suly és egyéb mértékeket, mérlegeket és sulyokat felülvizsgálat végett a városi mértékhatóság hivatalhoz folyó évi december hó 15-ig annál is inkább bemutatásuk, mivel jelzett időn túl a be nem mutatott mérlegeket és sulyokat a hatóság elkobozza. A bemutatás ideje naponta délelőtt 8—12, délután 3—5 órák közötti napszaka. Nagyvárad 1905 november 28. *Gerő Armin*, r. főkapitány.

* **Gyermek előadás a Szigligti színházban.** Nagyobb érdeklődéssel még alig fogadtak hírt, mint az, amelyet minap a Kossuthszobor javára decz. 1. felében rendező gyermek előadásról közöltünk. Különösen a gyermekek körében keltett az előadás híre nagy öremit s valósággal lázas türelmetlenséggel várják a napot, melyen a mindazt a színpadon megláthatják, amit eddig csak a mesékből ismertek. A műsor minden egyes száma csakugyan meg is érdemli azt a nagy érdeklődést, amit legjobban igazol az a körülmény, hogy alighogy híre ment az előadásnak, nagyszámmal érkeztek a levelek Dr. Adorján Emilhez a Kossuthszobor bizottság elnökéhez. A műsor sok szép számából kiemeljük *Katóka Tündérországban* című regét, *Alexander Margitka* a kis *Fedák Sári* tánczproduktióját, és *Fényes Annuska* az öt éves hegedűművésznő előadását. Lesz ezen-

kívül táncz, mese, szóval minden, a mi csak gyermekeknek kedves. A táncz jeleneket *Kovács Tivadar* balletmester tanítja be nagy gonddal.

* **Vuncsi 25-dik dala.** Nem vagyunk kegyetlenek s azért most, midőn Vuncsi a 25-dik verset énekli el tartalékba küldjük. Nem vagyunk kegyetlenek t. i. azok iránt, akik alkották az aszfaltot, s azt mondjuk, *nem érdemelnek többet huszonöténi.* Hát ha megterének, s egyszer csak jó aszfaltra ébredünk? Egyébiránt, mint jó magyarok, stilszerűen azaz *csigánnyal* végezzünk.

Volt a Réten a minap egy cigány esküvő, Malaczdöggel jóllakott ott rajkó és nő, Egy falusi dáde így szól tőszja folyamán: Sip város ez, mert itt még az aszfalt is csigány! Csuf csuf csakugyan a füstös tines, Node hát, ki hiszi, hogy igaza nincs? Folyik itt a bagó, ez rettenetes Ej haj, Fáraó, hess, hess, hess!

* **Árlejtések a városnál.** Nagyvárad városa árlejtést tartott tegnap a külső utcák fedésére szükséges rostált kavics és a város jégvermeibe szükséges jég szállítására s a városház toronyórájának és a széképületben levő inga óráknak jó karban tartására. A rostált kavics szállítására öten pályáztak s ezek közt *Szántó Ferencz* adta be a legelőnyösebb ajánlatot, köbméterenként 2 k. 68 fillérrel. A jég-szállításra *Tyukody László* tette a legolcsóbb ajánlatot; a jég köbméterét 1 kor. 70 fillérrel hajlandó szállítani. A toronyóra és az inga-órák jókarban tartására egyedül *Schmutzler* Iános órást tett ajánlatot; hat évre, évi 160 korona összegért.

* **Halálozás.** Részvétellel értesülünk egy derék öreg urnó: özv. *Németh Istvánné* sz. *Windisch Lotti* tegnap 67-ik életévében bekövetkezett haláláról. Az elhunytban *Windisch Márton* városi gazda testvérét gyászolja s ezen kívül mélyen sújtja a gyászeset a *Körffy*- és *Tippmann*-családokat. A temetés holnap, december 2-án délelőtt lesz a *Lukács György*-utczai gyászaházban. A család által kiadott gyászjelentés a következő:

Szomorodott szívvel tudatjuk, hogy hön szeretett testvérünk, nagynénénk, sógornénk és rokonunk özvegy *Németh Istvánné* szül. *Windisch Lotti* életének 67-ik, özvegyiségének 14-ik évében a haldoklók szentségének ájtatos felvétele után folyó hó 30-án d. u. 4 órakor elhunyt. A megboldogult földi maradványai december hó 2-án délelőtt 10 órakor fognak *Lukács György*-utczá 20. számú háznál beszenteltetni a róm. kath. egyház szertartása szerint. És az olasz-i róm. kath. plébánia templomában megtartandó gyászmise után az olasz-i közsírkertben örök nyugalomra elhelyeztetni. Mely végtisztességre a rokonok, jóbarátok és ismerősök tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1905. november hó 30. án. Áldás és béke poraira! *Windisch Márton* és *Windisch Amália* özv. *Biró Józsefné* testvérek; özv. *Windisch Sándorné* és gyermeke *Windisch Ilona* férj. *Kürthy Emilné*; özv. *Windisch Károlyné* és gyermeke *Windisch Károly*, *Windisch Mártonné*, özv. *Körffy Károlyné* és gyermeke *Jolán*, *Reindl István* és neje és gyermekei; *Tippmann Ilona*, *Tippmann Anna*, *Tippmann Irén*, *Tippmann Rózsa* és gyermekei; *Németh Imre*, *Németh Antonia*.

* **Honnét szedjék a jeget.** Már említettük, hogy dr. *Baróthy Akos* városi főorvos előterjesztést tett a tanácshoz arra nézve, hogy intézkedjék, miszerint a téli idő beálltával a jégvermekbe szükséges jeget ne szedjék a Körsznek a város belterületén végig vonuló medréről, mert itt a víz a különféle csatornáktól erősen meg van fertőzve s az ezen vízből fagyott jég igen könnyen előidézője és terjesztője lehet a legveszélyesebb fertőző betegségeknek, járványoknak, különösen pedig a tífusz-

nak. Az előterjesztésnek meg lett a kívánt eredménye, amennyiben a polgármester helyettes, a főorvos előterjesztésére a következő véghatározatot hozta:

A városi t. főorvos előterjesztésének tudomásul vétele mellett, a felhozott indokok alapján, de különösen azon körülményre tekintettel, hogy a város bel- és alsó részén a Körösbe folyó szennyvizek megfertőzik a folyó azon részeit, így az innen nyerhető jégfordásnak megakadályozása a közegészség megóvása érdekében nagyon szükséges, felhívom a rendőrkapitányi hivatalt, hogy mint I. fokú közegészségügyi hatóság, saját hatáskörében a legmesszebbmenő intézkedésekkel akadályozza meg a Körös folyó városi belső és alsó részén a jégfordást és már most tegye meg a szükséges intézkedéseket, hogy a jégvágás kizárólag a felső vashidtól a folyó felső részén legyen eszközölhető. Erről a rendőrkapitányi hivatalt és dr. Baróthy Akos t. főorvost véghatározaton értesitem. Nagyvárad, 1905 évi november hó 18-án. Bordé Ferencz s. k. polgármester helyettes.

* **Hazafias plakát a csendőr lakatnyán.** Szegszárdról jelentik: A hivatalos épületekre, kivéve a vármegye és városházát, kiragasztották a hadi parancsot, melyet azonban senki sem olvas el. Ma virradóra a dunaföldvári csendőrségi lakatnyán megjelent a hadiparancs alatt egy hatalmas papír lap, amelyen ez áll: Hazádnak rendületlenül légy híve óh magyar! Az eset híre hamarosan elterjedt a városban s a polgárság közt rendkívül nagy lelkesedést keltett. Tolna-megye hazafias alispánja, Dóry Pál, azt a rendeletet adta ki, hogy a közigazgatási közegek nem tartoznak a törvénytelen kormány rendeleteit s a hadi parancsot a községházakra kiragasztani.

* **Nyilvános nyugtázás.** A biharmegyei és nagyváradai nőegylet által a f. évi november 25-én rendezett Katalin-bál alkalmával felülfizettek: Ince Lajosné 3, Krausz Dávidné 2, Deutsch K. L. né 2, dr. Radó Ignáczné 4, Feiler Józsefné 2, Ternye Anta né 2, Balászházy Ivánné 2, Lévaýné 1, ifj. Kohn Sámuelné 6, Lőrincziné 1, Tóth Imréné 1, Rutterné 2, Rozenzweig Róza 1, Br. Gerliczy Ferenczné 10, Palotay László 10, Fetsler Antal 10, Grótz Béla 8, Mártonffy Gyuláné 14, Fleischer Ignáczné 4, özv. ifj. Schwartz Abrahamné 5 koronát. Összesen 90 korona, mely adományokér. ez uton mond hálát: köszönetet az egylet elnöksége.

* **Apró hírek.** *Lopott bélyegek.* Berkes Bertalan Szent László-téri dohánytözsdejében még vasárnap délelőtt jelent meg egy fiatal ember és 10 drb 2 koronás okmánybélyeget kínált eladásra, egyúttal egy papirdarabot is mutatott fel, amelyen Papp József aláírású egyén erősen kéri s bélyegenként 20 fillér engedményt kínál. Mikor a tözsdeben kérdeznék kezdtek a fiatal embert, hogy miként jutott a bélyegekhez, a bizonyára nem tiszta lelkiismeretű ifju egyszerűen kerekelt oldott, hátrahagyva a bélyegeket. Miután a bélyegek igaz tulajdonosa mindez ideig nem jelentkezett, felhívja a rendőrség, hogy jelentkezzen a bűnügyi osztálynál. — *Betörés a vasúti trafikba.* A vasúti trafik ajtaját tegnap hajnalban alkulcsal felnyitotta valaki és a fiókban levő 28 korona értékű 20 és 10 filléres aprópénzt bezsebelvén, feltűnés nélkül távozott. Nyomozás tolymatban. — *Eltűnt aprómarhák és egyebek.* Vitt Sándor postatiszt Bethlen-utca 11. sz. a. levő lakása udvarán a fászin lakatját valaki letörvén, 5 tyukot, 1 kakast, 2 csirkét vitt el valószínűleg ugyanaz az ismeretlen tettes ki éjszakai útjában Hona Julis takarítón közép-utcai lakása előtt is elhaladhatott, mert itt alkulcsal felnyitván a szoba ajtaját, egy zseborát, nyakláncot, két párnát, egy ébresztőórát és különféle okmányokat is magához vett. A rendőrség a tettest nyomozza. — *Találtak bitangásban tegnapelőtt egy fehérszörű kisebb fajta tehenet.* Igazolt tulajdonosát felhívja a rendőrség, hogy 8 nap alatt jelentkezzen a kihágási ügyosztálynál, mert 8 nap múltán dobra kerül a tehené. Találtak továbbá zsinóron

csüngő két kis Wertheim-kulcsot és 14 kimosott és vasalt gallért. Mindezeket átvehetik igazolt tulajdonosuk Mendelényi Béla fogalmazonál a rendőrségen.

* **Rheuma, köszvény, csont és izomszagatás** ellen legbiztosabb hatása van a *Citosan*-nak, kapható a »Kigyó« gyógyszerárban, Nagyvárad, Bémer-tér és a Vadász-léle Drogueriában. Ára 90 fillér.

* **A közönség érdekét** mozditotta elő **TESZLER SIMON** helybeli posztónagykereskedő, hogy engedve t. vevői általános óhajának, *posztónagykereskedését szabászati teremmel* bővítette ki. Kiváló képzettségű és a fővárosban, valamint külföldön bő tapasztalatokat szerzett szabászt szerződtetett, ki a legdivatosab faconok készítésével a legkényesebb izlést is kielégli, s így bárki *egyhármadrésnyivel olcsóbban*, mint bárhol másutt szerezheti be a legfinomabb angol és scott kelmébből ruhaszükségletét. Egy egyszerű levelezőlapon közölt kívánságra dus collectióját bármikor rendelkezésre bocsátja s azt választás megejtése végett bárhova elküldi.

* **Divatkellékek, szőnyegek** beszerzésére ajánljuk olvasóink figyelmébe *Cziller Imre* jóhírnevű s előnyösen ismert kereskedő nagyruházát, Olaszí Fő-utca. (Fiók üzlet Szt-László-tér.) Bővebb felvilágosítást a czég lapunk mai számában közölt hirdetése nyújt.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Péntek: János vitéz B.

Szombat: Csepürágók.

Vasárnap: d. u. Gésák. este Parasztsbecsület (R. Keményffy Gizella vendégjátéka.) Píllangó kisasszony (bérlésűnet).

* **A mai János vitéz.** A »János vitéz« verseny második estéje lesz ma a színházban. A két főszerep ma a második kiosztásban megy, ma *Gerláci* Hermin játsza el a hős Kukuricza Jánost és partnere: Iluska lesz *Aradi Aranka*. Az összehasonlítást kedvelők érdeklődéssel néznek a mai előadás elé.

* **Csepürágók.** »Lear király« elmaradása folytán változás áll elő a heti műsorban. Az igazgatóság szombaton estére »Csepürágók«-at tűzte ki előadásra, ezt az elvülhetlen szép zenéjű operettet, a mely a nagyváradai közönségnek egyik legnépszerűbb darabja s amelynek idei felújítása sikert aratott.

* **Érdekes vasárnap.** Vendégművésznője lesz vasárnap este a Szigligeti-színháznak. R. Keményffy Gizella operaénekesnő országos körutjában bemutatkozik Nagyváradon is alkalmat adva ezzel a szezon első operaelőadására. A »Parasztsbecsület« kerül színre, a színház vendége Santuzzát énekl. Felelevenítik az estén a bájos énekes dramettet, a »Píllangó kisasszonyt«-t is. Zsufolt ház várható délutánra is, a mikor a »Gésák« megy félhelyárok mellett. Emeli az előadás érdekességét, hogy Rolly Polly szerepét ez alkalommal Aradi Aranka játsza itt először.

EGYESÜLETEK.

Gyűlés az orvosegyletben.

A »Biharmegyei Orvos-Gyógyyszerész- és Természettudományi-Egylet« ma 1 én pénteken délután 6 órakor a bábaképző intézet tantermében szak-ülést tart, a következő tárgyszorozattal:

1. Weisz Ernő: A radiumról.
2. Dr. Erdős Adolf: Betegbemutatók.
3. Dr. Valdmann Béla: Betegbemutatók.

TÁVIRATOK.

A válság.

Budapest, nov. 30. (Saját tud. táv.) A haragos ügyész, aki iránt lapunk más helyén voltunk bátrak érdeklődni, újra megjelent. És, mert a haladók és vörösek *királlysértést* követtek el — elkobozta a magyar katolicizmus vezérlapját, a néppárt hivatalos organumát, az *Alkotmányt*, a mely b. jegyű vezércikkében Bonitz Ferencz felelős szerkesztő tollából hazafias bátorsággal és fölháborodással ítélte el a Jakabok inzultusát a korona ellen. No lám! Az egyházpolitika eseményei ugy látszik megismétlődnek. A máskor *hiperlojalitásnak* szidott néppártot királlysértő színben tüntetik föl Fehérváryék, *Bokányiék* pedig, akik a trón esküdt ellenségei, azt szeretnék elhitetni, hogy ők a koronás király leg-hűségesebb jobbágyai.

Ugy van, ugy. El kell kobozni az Alkotmányt! Minek is nekünk — *alkotmány!* . . .

Kossuth nyilatkozata a választói jog ügyében mély hatást tett. *Ugron* örömeinek adott kifejezést, hogy az az álláspont érvényesül, amelyet ő már tízéve vall. *Rakovszky* annyit mondott, hogy a néppárt rendületlenül ragaszkodik a *főirat* alapjához. Azt állja.

Vigyázó óvást emel törvényes jogainak korlátozása ellen. *Laszberg* kijelentette, hogy *Vigyázó* csak azért jöhetett el a megyeházára, mert ő elejtette azokat az intézkedéseket, amelyekkel a megyeházától távol akarta tartani.

Abban a föltevésben volt, hogy *Vigyázó* respektálja *Kristóffy* megsemmisítő rendeletét s nem tekinti magát aktív szerepre illetékesnek. *Vigyázó* eltávolítására nem volt szükség, mert egyszeri fölszólításra — karhatalom kilátásba helyezésével — távozott.

Pestvármegye *isztviselői* egyébként benyújtották nyugtájukat az állampénztárnak, amely azonban a *kifizetést* megtagadta. A tisztviselők már most azt hangoztatják, hogy a kormány sem követelhet tőlük *semmi hivatalos funkciót*. A *jóléti bizottság* azonban holnap kifizeti az elvont tiszti illetményeket.

Festetics Tasziló grótot a király külföldön kihallgatáson fogadta.

Ugocsa installavit.

A vármegyei rendkívüli közgyűlésén *Perényi* Péter báró letette az esküt; a főjegyző még üdvözölte is az új főispánt, aki nagyban fogadkozott, hogy csak addig kíván hivatalában maradni, amíg a törvényesség alapján működhetik.

Rudnay sajtópórt indított a M—g munkatársa ellen, akinek cikke a kigolyozási akciót megindította.

A horvát tartománygyűlésen hevesen kifakadtak Bécs ellen. Hangoztatták, hogy ma már nem akadna köztük Jellásich.

Az orosz forradalom.

Budapest, nov. 30. (Saját tud. táv.) Sukrin tengernagy táviratozza Szebasztopolból, hogy ott elkeveredett harc folyt, melynek folyamán a várost bombázták és két hadihajó elsüllyedt. A Gorcekov és Potemkin hadihajókat több golyó találta. A zendülő katonák kaszár-

nyáját szurony-ostrommal vették be. Két óras harc után, mely alatt a várost lerombolták, Szukrin tengernagy maradt a városban.

Witte zsidóbarát?

Budapest, nov. 30. (Saját tud. táv.) Pétervárról jelentik: Witte állása megrendült. A reakzionáriusok a lengyel sztrájkot arra használják, hogy megbuktassák Wittét. Az udvari párt zsidó miniszternek nevezi s azt a hirt terjeszti, hogy a zsidók megvesztegették. Attól félnek, hogy december 19-én megkezdődik az általános sztrájk. Az alsóbb hivatalnokok, akik rosszul vannak fizetve és éheznek, mindenképen előmozdítják a sztrájkot.

A pétervári pánik.

Budapest, nov. 30. (Saját tud. távirata.) Pétervárról jelentik: A város megrémült lakói tömegesen menekülnek. A tiz lengyel kerületben december 3-án szüntetik meg az ostrom-állapotot.

Vörös kudarc az urnáknál.

Budapest, nov. 30. (Saját tud. távirata.) Berlinben a tegnapi városi képviselő választásnál a szocialisták összes jelöltjeik elbuktak.

A porta daczol.

Budapest, nov. 30. (Saját tud. táv.) Konstantinápolyból jelentik: Ambár tegnap a Bájram ünnep volt, a Jildiz kioszkban minisztertanácsot tartottak, elhatározták, hogy folytatják az ellenállást a hatalmak ellen.

Csöndélet Ausztriában.

Budapest, nov. 30. (Saját tud. táv.) Párisból jelentik, hogy Liebel 21. gyalogezredbeli főhadnagy tegnap éjjel fél 11 órakor a Weinberge külvárosban levő lakása felé ment. Az utcán 3 utonálló bottal, késsel megtámadta őt, de Liebel kettőjüket oly erővel vágta földhöz, hogy eszméletlenül terültek el, a harmadik elmenekült.

Eközben a két kábult merénylő magához tért s oly lármát csapott, hogy katonaságnak kellett kivonulni.

Budapest, nov. 30. (Saját tud. távirata.) Prágából jelentik: A brünni postaigazgatóság hivatalnokai december 6-án megkezdik a passiv rezisztenciát.

NYILTTÉR.

TÖRT SZÁMOK

TANÍTÁSA ÉS TANULÁSA

középiskolába készülő
tanulók, kisiparosok
és kisgazdák számára.

Irta: **RÁTKAY JÓZSEF.**

Kapható a

Szent László nyomdában.

Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára 20 fillér.

Vidékre 25 fillér előleges beküldése
mellett bérmentesen küldetik meg.

Kitünő alkalom!

Kiárusítás!

Kiárusítás!

N é h a i

P a t t a M a n ó

ékszerész-üzletében lévő áruk
f. évi november hó 16-ától kezdve
hatósági engedély alapján kiárusítatnak.

Mélyen leszállított szabott áron kerülnek
eladásra
az összes raktáron levő nagymennyiségű
tárgyak, u. m.:

arany és ezüst ékszerek, briliánsok,
férfi és női arany és ezüst órák
és lánczok, nickel tárgyak, evőeszkö-
zök, függők, gyűrők, szemüvegek és
látszerek, mindennemű modern és sze-
cessziós dísz tárgyak.

A kiárusítás a fő-utcai Orsolya zárdá mellett
lévő üzlethelyiségben történik.

Kiárusítás!

Kiárusítás!

Kitünő alkalom!

REGÉNYCSARNOK.

Gyorgyejev Foma.

Irta: Gorkij Maxim.

4.

Köröskörül csillog a víz, mindenütt térség van és szabadság, a mezők zöldelnek, a kék ég barátságosan mosolyog. Mindenen valami komoly nyugalommal ömlik el, a természet és az ember egyaránt nyugodt itt, de ebben a nyugalomban és lomhaságban valami csodálatos varázs van, mely mögött óriási, legyőzhetetlen erő lappang. A folyam lassu csobogása felel a partról ide hallatszók éneke. A fák sudarai gondolkodva bolintanak... Csönd van...

Foma majdnem az egész napot az apja mellett a fedélzeten töltötte. Hallgatva, nyitott szemmel nézte a folyam végtelen panorámáját s úgy érezte, mintha ezüst-uton sietne ama csodás birodalmak felé, melyben a mesék hősei és varázslói laktak. Olykor kérdést intézett atyjához: Ignác szívesen felelt, de ezek a válaszok nem elégitették ki a fiut, így szólt tehát:

— Anfsza néni jobban tudja, mint te.
— Mit tud? — kérdezte Ignác mosolyogva.
— Mindent — felelte meggyőződéssel a fiu.

A csodálatos birodalmak azonban nem tárulnak föl Foma előtt. Minden város, melyet a partról látott, éppen olyan volt, mint az, a város, melyben született. Volt köztük nagyobb kissebb, de az emberek, a házak és tenplomok mind olyanok voltak, mint az ő szülővárosában. Foma megnézte őket, de nem volt megelégedve s szomorúan tért vissza a hajóra.

— Holnap Asztrachanba érkezünk — mondta egy napon Ignác.

— Asztrachan is olyan, mint a többi város?

— Persze... hát milyen volna?
— Hát aztán milyen városba érünk?

— Asztrachan után már a tengerhez, érünk... A Kaspi tengerhez,

— Mi van abban?

— Hal. Mi volna más?

— Kitjos városa is vizen volt?

— Az... igen. Az olyan város volt, amelyben csak büntelen emberek laktak. Az más.

— Most már nincsenek a tengeren olyan városok, melyekben büntelenek laktak?

— Nincsenek — felelt Ignác, majd kis

vártatva hozzátette: — A tengervíz keserű, nem lehet meginni.

— A tenger után megint föld következik?

— Föld. A tengernek is van partja.

— Ott megint városok vannak?

— Igen... De ott már nem a mi országunk van. Az már Perzsia. Láttál már perzsákat a piacon? Gyümölcsöt árulnak, barackot és pisztáciát.

— Láttam.

— Van még sok föld?

— Sok, nagyon sok. Gyalog tiz év alatt sem tudná bejárni az ember. Nem is tudja az ember, hogy milyen nagy a föld.

— S mindenütt olyan egyformák a városok és az emberek?

— Persze. A város olyan, mint a milyen a város... Persze. Egyik ház olyan, mint a másik ház.

Ilyen beszélgetések után a fiu már nem nézett olyan vigyázó szemmel a távolba s nem kámlelte olyan nagy várakozással a messzeséget eltakaró fellegeket.

A hajó legénysége szerette Fomat s a fiu is szerette ezeket a vidám, napbarnította embereket, akik halászeszközöket készítettek számára, csónakot faragtak fabáncsból, az állomáshelyeken sétálni vitték, mialatt Ignác a városba ment a dolgai után. A fiu gyakran hallotta, hogy édes atyját szidták a matrózok, de nem figyelt rá s sohasem mondta meg atyjának. Csak egyszer történt meg Asztrachanban, hogy miközben fát szállítottak a hajóra Petrovics, a gépész így szólt:

— Ennyi fát... gyalázat, milyen buta ez az ember. Tele rakatja a hajót s még ő ordít, hogy elrontom a gépet s hogy nem takarékoskodom olajjal.

A kormányos így felelt:

— Mert olyan kapzsi... itt olcsó a fa... Micsoda ördög!

— De még milyen!

Ez a szó fölkelte Foma érdeklődését és mikor estelél egyedül volt atyjával, így szólt:

— Papa!

— Nos?

— Te kapzsi vagy.

Azután elmondta, hogy ezt a gépezéstől és a kormányostól hallotta. Ignác arcza elborult a szeme szikrát hányt.

(Folyt. köv.)

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Érdeklődő. Berger Sándor nevű munkatársunk nincs és nem is volt. Bizonyára ő is azokhoz tartozik, kik szeretik magukat hirlapíróknak kiadni. Azért ne ütközzék meg rajta, csak óvakodjék tőle, mert az ő képzelődése ragályos betegség.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határídeje.

Budapest, nov. 30.

Buza okt.	— — — —	16.38
Rozs okt.-re	— — — —	13.16
Tengeri április 1906	— — — —	13.38
Zab ápr.-ra	— — — —	13.16
Repeze aug.-ra	— — — —	21.06

Értéktözsde.

Budapest, nov. 30.

Oszták hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	706.—
Leszámitoló bank	— — —	499.—
Rimamurányi	— — —	548.—
Oszták-m. államvasuti részvény	— — —	681.75
Közuti vasut	— — —	582.50
Városi villamos vasut	— — —	316.50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1905 nov. 30-án.
Magyar aranyjáradék 4% — — — 113.75
Magyar koronajáradék 4-0% — — — 95.40

Magyar koronajáradék 3 $\frac{1}{2}$ %	— —	86.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— —	96.25
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— —	96.50
Magyar nyeremény sorsjegy-kölesön	— —	2.19
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	— —	154.—
Osztrák járadék papirban	— —	99.90
Osztrák járadék ezüstben	— —	100.60
Osztrák korona járadék	— —	118.40
Osztrák járadék aranyban	— —	99.90
1860. oszt. államsorsjegyek	— —	1.58
Osztrák-magyar bankrészvény	— —	16.35
Magyar hitelbank részvény	— —	7.78
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— —	669.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— —	665.—
20 frankos arany (Napolendor)	— —	19.13
Német birodalmi márka	— —	117.35
London vista	— —	240.04
Páris vista	— —	95.52
20 márkás arany	— —	23.48

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Kiadó lakás.

Egy nyolcz szobából álló lakás, fürdőszobával, istállóval és egyéb mellékhelyiségekkel 1906 május 1-re kiadó.

A lakást 6 vagy 7 szobás lakásra is fel lehet osztani.

Czím a kiadóhivatalban.

1404.

HIRDE T É S E K

jutányos árban
felvételnek a

„TISZÁNTÚL”
kiadóhivatalában.

Naponta friss uradalmi tea vaj!

Blaha Istvánné.

fűszer-, csemege- és borkereskedése

Nagyvárad, Fő-utca, Stern palota.
Széchenyi-szállodával szemben.

A téli idény beálltával van szerencsém friss hozatalu **csemege áruimat** ajánlani.

Kassai és prágai sódar, debreczeni paprikás és husos szalonna, felvágottak, sajtok, halak, conservek, pástétomok, californiai aszalványok, valamint közvetlen behozatalu Jamaicai s angol rumok, friss tea kenyerek, orosz s Ceylon teák. Legfinomabb cukorkák és csokoládé bonbonok. A híres lengyelországi Baczevsky-féle likőrök.

Ugyszintén a méltóságos özv. Lukács Györgyné urnától vásárolt ó boraim eladását is megkezdtem. S azt a következő árakban árusítom: *Risling Cabernet, Sovegnió* literes palackokban 88 fillér. Mézes 80 fillér. Üres üvegeket 8 fillérbe visszaveszek. 50 literen felül fogyasztási adó nélkül.

Valamint mindenféle fűszereket és friss töltésű ásványvizet, idény szerint frissen lőtt vadakat a legolcsóbb árak mellett.

Egy kísérlet mindenkit meggyőz, hogy kevés kiadás mellett, mily finom árut lehet olcsóért vásárolni. Szives pártfogást kér

mély tisztelettel:

1281.

Blaha Istvánné.

Naponta friss uradalmi tea vaj!

Tartós fűtésre legalkalmasabb és legjutányosabb tüzelőanyag a coaks.

Meidinger- és egyéb töltőkályhák fűtésére legjobb a

gáz-coaks,

mert a súlyosabb és ez által drágább mile-coaks (Meiler-coaks) sokkal nehezebben gyul meg.

A coaks ára nálunk 4 kor. 40 fillér métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltetik meg a coaks, akkor métermázsánként 28 fill. fuvardíjért házhoz szállítjuk a város belterületén.

Gázfogyasztóinknak kedvezményt nyújtunk a coaks vásárlásánál, amennyiben ha egyszerre legalább 250 kilós részletekben rendel, akkor nekik fuvarbért nem számítunk.

1405

4%-os Magyar koronajáradék

december hó 1-én esedékes szelvényeit

már november hó 20-tól kezdve

minden levonás nélkül pénztárunknál beváltjuk.

Biharmegyei Takarékpénztár.

A gazdaközönség figyelmébe!

Tisztelettel hozom tudomására, hogy hazai

gácsi pokrócz-gyártmányaink

egyedüli eladásával Biharmegye számára

SPITZER TESTVÉREK nagyvárad kerkeskedő-czég van megbizva.

Midőn a t. gazdaközönség figyelmét e páratlan jó, tartós hazai pokróczokra felhívjuk, figyelmzettetni bátorkodunk, hogy

valódi jó gácsi-pokrócz

másnál, mint nevezett czégnél nem kapható és kérjük rendeléseivel közvetlen a SPITZER-czéghez fordulni, ha megbízható és jó tartósságu pokróczokat kíván beszerezni. Az árak ugyanazok mint budapesti főraktárunkban.

Gács, 1905. november hó.

Tisztelettel:

Gácsi gyapjuszövet és posztógyár.

Lpokróczok darabja 1 frttól kezdve.
Szőnyegekben praktikus, jó minőségek 25 krtól kezdve.

4%-os Magyar koronajáradék

december hó 1-én esedékes szelvényeit

már november hó 20-tól kezdve

költségmentesen beváltja a

Biharmegyei kereskedelmi- ipar- és terményhitelbank Nagyvárad, Teleki-utca.

Nagy karácsonyi vásár az ujonnan berendezett **Korona- és Filler-bazárban.**
Fő-utcza, városi Bazár-épület.

MEGNYILT A KORONA-BAZÁR! hol legolcsóbban lehet vásárolni karácsonyra mindennemű gyermek-játékokat, ajándék- és disztárgyakat, utazó készleteket és bőröndöket. Női és férfi fehérneműeket, dohányzó készleteket.
Régi helgiségünkben csak december hó végéig tart az eladás.

Teljes tisztelettel: **FRISS és TSA KORONA- és FILLÉR-BAZÁR.** Fő-utcza, városi Bazár-épület.

Belépési felhívás!
 A „Polgári takaré- és segély-szövetkezet”
 1906. január 1-én nyitja meg
11-ik évtársulatát.

A szövetkezet kizárólag azon célnak szolgál, hogy kötelező heti befizetések által, apró tőkék gyűjtésével fejlessze és ápolja a takaróssági szellemet, lehetővé teszi, hogy kisebb összegek is gyümölcsözőbb tőkévé nőhessenek s így mindazoknak, kik keresetüknek csak kis részét tudják félretenni, szövetkezetünk valóságos gyűjtőpénztára.

A kötelező heti befizetés minden jegyzet üzletész után 20 fillér, mely 3 évig vagyis 156 héten át fizetendő, mely idő lejártá után az összegyűjtött tőke osztalékkal együtt kiadatik.

Tagok felvétele az új törzsbetűti könyvecskék kiadása mai naptól kezdve d. e. 9—12-ig d. u. 3—5 óráig a szövetkezet hivatalos helyiségében (Kossuth Lajos-utcza sz.) eszközöltetik
 Nagyvárad, 1905. nov. 6.

Az igazgatóság.

A 11-ik évtársulat befizetési napjai:

Szerdán délután . . . 3—5-ig,
 Pénteken . . . 3—5-ig.

Vécsi Ignác

**Bank és váltó-
 üzlete**

**NAGYVÁRAD,
 Bémer-tér.**

Leszámitol váltókat!

VESZ és ELAD

helyi és vidéki bank- és takarékpénztári részvényeket, ezekre, valamint más értékpapírokra és sorsjegyekre olcsó kamat mellett magas előleget folyósít.

Érték és gabonatőzsde.

Megbízásokat legelőnyösebb feltételek mellett elfogad.

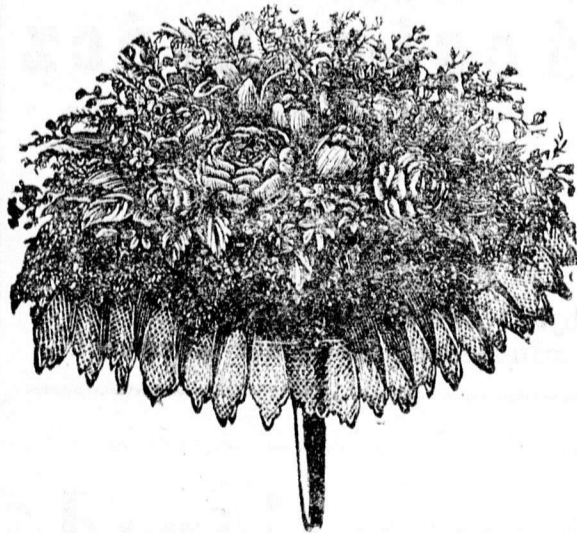
*Legnagyobb kereskedelmi- és műkertészet az országban
 a nagyvárad-velencei*

Műkertészeti- és rózsatelep.

Kertészeti-telep:
 NAGYVÁRAD-VELENCZE, 194. SZÁM
 Helyi és megyei telefon összeköttetés

Sürgöny-czim:
 Műkertészeti-telep Nagyvárad.

Virág-csarnok:
 NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA (Bazár-épület.)
 Telefon összeköttetés.

CSOKROK

menyasszonyi, koszoruleányi, bál vagy bármely alkalmi szép berlini papirtartóval 1 forinttól 3 forintig — Csokrok atlasztartóval 3 frt 50 krtól 6 frtig. — Csokrok a legfinomabb kivitelben, finom selyemtartókban, 8 forinttól 12 forintig, rózsá és Caméliákból, ami azelőtt 15 frttől egész 20 forintba került. — Csokrok a legnagyobb mintájuk, legújabb párisi minta szerint a legfinomabb selyem, csipke és atlasz tartókkal 18—25 forintig, ami azelőtt 40 forintba került.

Élő virágokból: Koszoruk: igen szép, tartós zöldek és szép virágokból díszítve 1—3 forintig. — Babékoszoruk: ovál vagy kerek alakban, igen szép virágokból díszítve 2—5—10 forintig. — Ficus és Magnolia koszoruk: a legnagyobb mintájuk, a legértékesebb és legfinomabb virágok és pálmalombokkal díszítve, szalag és aranyfelirással 10—25 forintig, ami azelőtt 35—40 frtba került. A fentirt összes kertészeti tárgyak művirágból 20%-al olcsóbban készíttetnek.

Szőlő-oltványok: Sima zöld oltvány Riparia portáliston, a legkiválóbb borfajok 100 drb. 5 forint, 1000 darab 45 forint; a legkiválóbb csemegefajok 100 darab 8 forint. 1000 75 forint igen erős szép gyökeres 2 éves Riparia portálistra nemesítve, a legkiválóbb borfajok 100 drb. 12 frt. 1000 darab 100 forint. Csemege és lugos fajok, a legkiválóbb fajokból 100 drb. 16 frt. európai gyökeres borfajok 100 drb. 1 frt; csemege fajok 100 drb. 2 frt; 2 millió Riparia portálist sima I-ső osztályu 100 drb. 1 frt 20 kr., 1000 darab 10 frt II-od osztályu 100 drb. 60 kr. 1000 drb. 4 frt.; gyökeres I-ső osztályu 100 drb. 20 frt, II-od osztályu 100 drb. 12 frt. Riparia, Solonis és Monticola ugyancsak oly árban, mint a portálist.

Egyéb kertészeti cikkekről, valamint szőlő-oltványokról faj és árjegyzékkel ingyen és bérmentve szolgál, kiváló tisztelettel

Farkas József kereskedelmi műkertészete Nagy-Váradon.